

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/41, 43

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/6075

Karar No. 2024/9069

Tarihi: 23.05.2024

- **OLUMSUZ YETKİ TESPİTİNE İTİRAZ**
- **OLUMSUZ YETKİ TESPİTİNE İTİRAZ DAVASINDA DAVANIN İŞVEREN VE O İŞKOLUNDA ÇALIŞAN İŞÇİLERİN EN AZ YÜZDE 1'Nİ ÜYE YAPAN SENDİKALARA İHBAR EDİLMESİNİN ZORUNLU OLDUĞU**
- **ADİL YARGILANMA HAKKI**
- **ADİL YARGILANMA HAKKININ UNSURLARI**
- **DAVDA KANUN YOLUNA BAŞVURMA HAKKININ KURAL OLARAK DAVANIN TARAFLARINA AİT BİR HAK OLDUĞU**
- **DAVADA DAVANIN TARAFI OLMAYAN ÜÇÜNCÜ KİŞİ HAKKINDA DA HÜKÜM VERİLMESİ HALİNDE ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN DE KANUN YOLUNA BAŞVURMA HAKKININ BULUNDUĞU**

ÖZETİ: 6356 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, olumsuz yetki tespitine itiraz istemine ilişkin davalarda, mahkemece resen, davanın işveren ile o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikalarına ihbar edilmesi gerektiği açık olarak belirtilmiştir.

Kanunda açık bir şekilde resen davanın ihbarına ilişkin yükümlülük öngörülmeyle, davanın kanunda belirtilen kişilere ihbar edilmemesi durumunda adil yargılanma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkının ihlaledeceği açık olduğundan bu noktada söz konusu haklara ilişkin açıklama yapılması gerekmektedir.

Anayasa'nın 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı

olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36 ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (AYM, Birinci Bölüm, B.No: 2017/32699, 12.01.2021, §23).

Anayasa'nın 90 ıncı maddesinin son fıkrasında temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı ifade edilmiştir. Buna göre ülkemizin de taraf olduğu AİHS'nin 6 ncı maddesinde ayrıntılı şekilde düzenlenen adil yargılanma hakkına ilişkin hükmün hukukumuzun bir parçası olduğu vurgulanmalıdır.

Gerek Anayasa gerekse AİHS düzenlemelerine uygun olarak 6100 sayılı Kanun'un 27 nci maddesinde düzenlenen "*Hukuki dinlenilme hakkı*"nın temel unsurları anılan maddede tek tek belirtilmiş, böylece uygulamada bu temel yargısal hak konusundaki tereddütlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Bu unsurlardan ilki *bilgilenme hakkıdır*. Bu çerçevede, öncelikle tarafların gerek yargı organlarınınca gerek karşı tarafça yapılan işlemler konusunda bilgilendirilmeleri zorunludur. Kişinin kendisinden habersiz yargılama yapılarak karar verilmesi, kural olarak mümkün değildir. Hak sahibinin kendisi ile ilgili yargılama ve yargılamanın içeriği hakkında tam bir şekilde bilgi sahibi olması sağlanmalıdır. Tarafın bilgi sahibi olmadığı işlemler, belge ve bilgiler yargılamada esas alınamaz. Bilgilenmenin şekli bakımından, hukukî dinlenilme hakkına uygun davranılmalı, ilgilinin bilgilenmesi şeklen değil, gerçek anlamda sağlanmaya çalışılmalıdır.

Bu hakkın ikinci unsuru, *açıklama ve ispat hakkıdır*. Taraflar, yargılamayla ilgili açıklamada bulunma, bu çerçevede iddia ve savunmalarını ileri sürme ve ispat etme hakkına sahiptirler. Her iki taraf da bu haktan eşit şekilde yararlanır. Bu durum *silahların eşitliği ilkesi* olarak da ifade edilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre silahların eşitliği ilkesi, davanın bir tarafını, diğer taraf karşısında belirli

bir dezavantaj içine sokmayacak şartlar altında, her bir tarafın deliller de dâhil olmak üzere, davasını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olması zorunluluğu şeklinde ifade edilmiştir (Sibel İnceoğlu, Adil Yargılanma Hakkı, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-4, 2018, s.115).

Adil yargılanma hakkının içinde yer alan ve silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı diğer bir hak ise, *çelişmeli (çekişmeli) yargılama hakkıdır*. Çekişmeli yargılama ilkesinin anlamı, bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, mahkemenin kararını etkilemek amacıyla ulusal yargının bağımsız bir mensubu tarafından bile olsa gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşlerle ilgili bilgiye sahip olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme hakkının tanınmasıdır (Osman Doğru, Atilla Nalbant, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (Açıklama ve Önemli Kararlar) C.1, Ankara, 2012, s.637).

Hukuki dinlenilme hakkının üçüncü unsurunu *tarafların iddia ve savunmalarını yargı organlarının tam olarak dikkate alıp değerlendirmesi* oluşturmaktadır. Bu değerlendirmenin de kararların gerekçesinde yapılması gerekir. Anayasa'nın 36 ncı maddesine göre mahkemelerin, tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi vardır. Dolayısıyla mahkemelerce, yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddialar ve gösterilen deliller gereği gibi incelenmek zorundadır.

Bu çerçevede değerlendirme yapmak gerekirse, olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, mahkemece davanın resen ihbarına dair açık hükmün gereğinin yerine getirilmemesi, davaya katılma hakkı bulunanların *hukuki dinlenilme hakkı ile adil yargılanma hakkının* ihlali sonucunu doğuracaktır. Nitekim 6356 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında davanın ihbar edilmesi gerektiği belirtilen kişiler, bu dava bakımından hukuki menfaati etkilenecek ve dava kendi hak alanını doğrudan ilgilendiren kişilerdir.

Bu itibarla olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, Kanun'da belirtilen sendikalar ile işverene davanın ihbar edilmemesi mutlak bozma sebebi olup Dairemizin yerleşik uygulaması da bu şekildedir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 17.02.2022 tarihli ve 2021/12671 Esas, 2022/1967 Karar sayılı ilâmı; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 08.10.2020 tarihli ve 2020/6566 Esas, 2020/11081 Karar sayılı ilâmı). Dava kendisine ihbar edilenlerin davaya katılması durumunda, bu kişiler fer'î müdâhil sıfatını kazanacaklardır.

Bu noktada bir mahkeme kararına karşı kanun yoluna başvurma hakkına sahip olanlar ortaya konulmalıdır. Bilindiği üzere bir davada kanun yoluna başvurma hakkı kural olarak sadece davanın taraflarına aittir. Buna göre kural olarak davanın tarafı olmayan kişiler istinaf ve temyiz başvurusunda bulunamaz (Muhammet Özekes, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2017, s.2215, 2286; L. Şanal Görgün, Levent Börü, Mehmet Kodakoğlu, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2021, s.653, 689; Selçuk Öztekin, Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz, Ankara, 2021, s.165).

Bununla birlikte bir davada, o davanın tarafı olmayan üçüncü kişi hakkında da hüküm verilmişse, üçüncü kişi hükme karşı kanun yoluna başvurabilir (Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, İstanbul, 2001, s.4567).

Olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, yetki başvurusuna konu işyeri yahut işletmede toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkisinin hangi işçi sendikasına ait olacağı belirleneceğinden, 6356 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında davanın ihbar edilmesi zorunluluğu bulunanlar hakkında da hüküm kurulduğunun kabulü zorunludur. Bu itibarla dava kendisine ihbar edilmesi gereken işveren de kanun yoluna başvurabilecektir.

Belirtmek gerekir ki fer'î müdâhil hakkında hüküm kurulmuş ise fer'î müdâhil de tek başına kanun yoluna başvurabilir (Öztekin, s.168; Özekes, s.2216; Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku Cilt II, Ankara, 2021, s.56; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan,

Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2021, s.268). Yukarıda açıklandığı üzere, olumsuz yetki tespitine itiraz davasında davanın ihbar edilmesi zorunluluğu bulunanlar hakkında da hüküm kurulduğunun kabulü gerektiğinden, bu dava bakımından dava kendisine ihbar olunan işveren tek başına kanun yollarına başvurabilecektir.

Olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, işverenin ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı tek başına kanun yoluna başvuramayacağıının kabulü; doğrudan kendi işyeri yahut işletmesine yani kendi hak alanına ilişkin bir konuda hüküm kurulan işverenin dahi tek başına kanun yoluna başvuramayacağıının kabulü anlamına gelir ki, bu durumun adil yargılanma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkının ihlali sonucunu doğuracağı tartışmasızdır.

Taraflar arasında İstanbul 24. İş Mahkemesinde görülen ve istinaf incelemesinden geçen yetki tespitine itiraz davasında verilen karar hakkında yapılan temyiz incelemesi sonucunda, Dairece Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesince bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama sonucunda; ihbar olunan Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık AŞ (Hürriyet AŞ) vekilinin başvurusunun usulden reddine ve davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ihbar olunan Hürriyet AŞ vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildi.

İhbar olunan Hürriyet AŞ vekilince temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılması istenilmiş ise de; inceleme konusu dava, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 369 uncu maddesinde temyizde duruşmaya tâbi davalar arasında belirtilmediğinden duruşma isteminin reddine, incelemenin dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiş olmakla; dava dosyası için Tetkik Hâkimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; Türkiye Gazeteciler Sendikasının yetki başvurusunda bulunduğu 04.11.2019 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının “kamu.turkiye.gov.tr” adresinde yayımlanmaya devam eden en son listelere göre Hürriyet AŞ’de toplam çalışan sayısının 873 olduğunu, bu sayılara göre Sendikanın Hürriyet AŞ işyerlerinde yetki başvurusu için gereken üye sayısının

350 olduğunu, Türkiye Gazeteciler Sendikasının 04.11.2019 tarihindeki üye sayısının ise 356 olduğunu, toplu iş sözleşmesi imzalamak için gereken asgari sayının 6 üye fazlasına sahip olduklarını, ancak Bakanlığın müvekkiline gönderdiği davaya konu cevap yazısında, 05.11.2019 tarihindeki çalışan sayısının 940 olarak bildirildiğini, Ekim ayına oranla 05.11.2019 tarihine kadar 100 yeni işçinin işe alınmış görüldüğünü, 100 hayalet işçi bulunduğunu, Türkiye Gazeteciler Sendikasının, üyeleri vasıtası ile yaptığı araştırmada Hürriyet AŞ'ye ait işyerlerine fiilen bir kişinin dahi işe başlamadığını tespit ettiğini, sendikal sebeple iş sözleşmelerinin feshedildiğini belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle olumsuz yetki tespitinin iptali ile Türkiye Gazeteciler Sendikasının, Hürriyet AŞ işyerlerinde yetkili sendika olduğunun ve yetki belgesi verilmesi gerektiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı vekili cevap dilekçesinde; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 42 nci maddesi gereğince işçi sendikası, işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren tarafından yapılan yetki tespit başvuruları karşılanırken işverenler tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) yapılan işyerlerine ilişkin tescil ve işçi bildirimlerinin esas alındığını, Sendika Yetki Sistemine SGK kayıtlarından otomasyon sistemiyle yansıyan bilgiler doğrultusunda işlem yapıldığını, yetki tespitine konu işyerlerinin işçi giriş çıkış listelerine bakıldığında işe giriş çıkışların olduğunu, bilhassa 25.10.2019 tarihinde 77, 26.10.2019 tarihinde 100 işçinin işe alındığının SGK üzerinden sisteme gelen bilgilerde görüldüğünü belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini istemiştir.

2. İhbar olunan Hürriyet AŞ vekili cevap dilekçesinde; davacı tarafın toplu iş sözleşmesi yapmak için gerekli yasal çoğunluğu sağlayamadığını, davacı tarafın başvurusunun hatalı olduğunu, müvekkili Şirket bakımından işyeri toplu iş sözleşmesi başvurusu yapılmasının zorunlu olduğunu, davacı tarafın iş sözleşmelerinin feshine ilişkin iddialarının haksız ve kötüniyetli olup yargılaması iş mahkemelerinde devam eden davaların bekletici mesele yapılması gerektiğini, davacının iddia ettiği gibi sendika yetki belgesi alınmasının önüne geçilmesi saikinin söz konusu olmadığını, müvekkili Şirketçe, Türkiye Gazeteciler Sendikasının yetki belgesi almak için Bakanlığa başvuru yapıldığının bilinmesinin ve bilinme ihtimalinin kesinlikle ve katı olarak mümkün olmadığını belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 09.12.2022 tarihli ve 2020/25 Esas, 2022/624 Karar sayılı kararı ile; davanın kabulü ile Türkiye Gazeteciler Sendikasının, Hürriyet AŞ işyerlerinde yetkili sendika olduğunun ve yetki belgesi verilmesi gerektiğinin tespitine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ihbar olunan Hürriyet AŞ vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuşlardır.

B. Gerekçe ve Sonuç

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin 25.05.2023 tarihli ve 2023/1000 Esas, 2023/960 Karar sayılı kararı ile; İlk Derece Mahkemesi kararında yer alan tespitlerin isabetli olduğu gerekçesiyle davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ihbar olunan Hürriyet AŞ vekilleri temyiz isteminde bulunmuşlardır.

2. Dairemizin 09.11.2023 tarihli ve 2023/13890 Esas, 2023/17101 Karar sayılı ilâmı ile; somut olayda Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı sadece davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının istinafa başvurduğu belirtilerek sadece Bakanlık vekilinin istinaf itirazlarına gerekçede yer verildiği ve neticede de sadece Bakanlık vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verildiği, diğer taraftan ihbar olunan Hürriyet AŞ vekilinin cevap dilekçesi ve istinaf başvurusu kararda hiç belirtilmediği gibi istinaf başvurusuna ilişkin herhangi bir gerekçe de tesis edilmediği, bu itibarla Bölge Adliye Mahkemesince, ihbar olunan Hürriyet AŞ vekilinin istinaf başvurusuna da kararda yer verilmesi ve söz konusu başvuruya ilişkin de gerekçe ve hüküm tesisi suretiyle bir karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir.

B. Bölge Adliye Mahkemesince Bozmaya Uyularak Verilen Karar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; somut olayda kararı ihbar olunan Hürriyet AŞ vekili istinaf etmiş ise de davalı yanında müdâhil olmayan, hakkında müdâhillik kararı verilmeyen ve aleyhine hüküm kurulmayan ihbar olunanın kararı istinafhakkı bulunmadığından, ihbar olunan Hürriyet AŞ vekilinin istinaf başvurusunun usulden reddine karar verilmiş; davalı Bakanlık istinafı bakımından, 05.11.2019 yetki başvurusundan önceki 10 günde ilk defa işe alımı yapılan 9 işçinin ve grup şirketlerinden eş zamanlı girişi bildirilen 175 işçinin gerçek ihtiyaca dayanmayan muvazaalı işe girişler olduğu, bu 184 işçilerden 2'sinin 05.11.2019'dan önce çıkışı bildirildiğinden, Bakanlığın 05.11.2019 tarihli işleminde dikkate aldığı 940 işçiden muvazaalı giriş yapılan 182 işçi hariç tutulduğunda 758 işçiden 318 üye işçinin %41,95 oranı anlamına geldiği ve bunun işletme toplu iş sözleşmesi yetkisi için yeterli olduğu, işe iadesinin kesinleştiği anlaşılan 22 sendika üyesi işçi dikkate alındığında ise 780 toplam işçiye

göre 340 üyenin %43,59 çoğunluk anlamına geldiği gerekçesiyle Bakanlık istinafının yerinde olmadığına karar verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ihbar olunan Hürriyet AŞ vekili temyiz başvurusunda bulunmuşlardır.

B. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, 6356 sayılı Kanun'un 41 inci ve devamı maddeleri kapsamında yetki tespitine itiraz istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) "Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı" kenar başlıklı 53 üncü maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler."

2. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki" kenar başlıklı 41 inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birinin üyesi bulunması şartıyla işçi sendikası, toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecek işyerinde başvuru tarihinde çalışan işçilerin yarısından fazlasının, işletmede ise yüzde kırkının kendi üyesi bulunması hâlinde bu işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir."

3. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki tespiti için başvuru" kenar başlıklı 42 nci maddesi şöyledir:

"(1) Toplu iş sözleşmesi yapmak isteyen işçi sendikası Bakanlığa başvurarak yetkili olduğunun tespitini ister. İşveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren de Bakanlığa başvurarak yetkili işçi sendikasının tespitini isteyebilir.

(2) Bakanlık, kayıtlarına göre başvuru tarihi itibarıyla bir işçi sendikasının yetkili olduğunu tespit ettiğinde, başvuruyu, işyeri veya işletmedeki işçi ve üye sayısını, o işkolunda kurulu işçi sendikaları ile taraf olacak işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene altı iş günü içinde bildirir.

(3) İşçi sendikasının yetki şartlarına sahip olmadığına ya da işyerinde yetki şartlarına sahip bir işçi sendikasının bulunmadığının tespiti hâlinde, bu bilgiler sadece başvuruyu yapan tarafa bildirilir.

(4) Sigortalılığın başlangıcı ile sona ermesine ilişkin bildirimlerden yasal süresi içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılmayanlar, yetkili işçi sendikasının tespitinde dikkate alınmaz.

(5) Yetki tespiti ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir."

4. 6356 sayılı Kanun'un "Yetki itirazı" kenar başlıklı 43 üncü maddesi şöyledir:

“(1) Kendilerine 42 nci madde uyarınca gönderilen tespit yazısını alan işçi veya işveren sendikaları veya sendika üyesi olmayan işveren; taraflardan birinin veya her ikisinin yetki şartlarına sahip olmadığı veya kendisinin bu şartları taşıdığı yolundaki itirazını, nedenlerini de göstererek yazının kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde mahkemeye yapabilir.

(2) İtiraz dilekçesi görevli makama kayıt ettirildikten sonra mahkemeye verilir. Kurulu bulunduğu işkolunda çalışan işçilerin yüzde birinden daha az üyesi bulunan işçi sendikası, yetki itirazında bulunamaz.

(3) İtiraz dilekçesinde veya ekinde somut delillerin yer almaması hâlinde itiraz incelenmeksizin reddedilir. İşçi ve üye sayılarının tespitinde maddi bata ve süreye ilişkin itirazları mahkeme altı iş günü içinde duruşma yapmaksızın kesin olarak karara bağlar. (Değişik cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bunların dışındaki itirazlar için mahkeme, duruşma yaparak karar verir ve bu karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi bir ay içinde kararını verir. (Ek cümle: 12/10/2017-7036/34 md.) Bu karara karşı temyiz yoluna başvurulması hâlinde Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

(4) 42 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca kendisine yetki şartlarına sahip olmadığı bildirilen işçi sendikası, altı iş günü içinde yetkili olup olmadığının tespiti için dava açabilir. Mahkeme açılan davayı o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikaları ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işverene de bildirir. Mahkeme davayı iki ay içinde sonuçlandırır.

(5) İtiraz karar kesinleşinceye kadar yetki işlemlerini durdurur.”

5. Anayasa'nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36 ncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

6. Anayasa'nın 90 ıncı maddesinin son fıkrası şöyledir:

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7/5/2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

7. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

8. 6100 sayılı Kanun'un “Hukuki dinlenilme hakkı” kenar başlıklı 27 nci maddesi şöyledir:

“(1) Davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgilileri, kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahiptirler.

(2) Bu hak;

a) Yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunmasını,

b) Açıklama ve ispat hakkını,

c) Mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerçekleştirilmesini,
içerir."

3. Değerlendirme

1. Somut uyuşmazlıkta, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 05.11.2019 başvuru tarihi itibarıyla Hürriyet AŞ ve bağlı işyerlerinde 940 işçi çalıştığı ve davacı Sendikanın 318 üyesi bulunduğu gerekçesiyle davacı Sendikanın toplu iş sözleşmesi yapabilmek gerekli çoğunluğu sağlayamadığına dair 11.11.2019 tarihli ve 2826917 sayılı olumsuz yetki tespit kararı verilmiştir.

2. İnceleme konusu davada davacı Sendika tarafından yukarıda belirtilen olumsuz yetki tespit kararının iptali talep edilmektedir. Dava, sadece Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına karşı açılmış, Medya İşçileri Sendikası ve Basın-İş Sendikası ile işveren Hürriyet AŞ'ye de ihbar edilmiştir. İlk Derece Mahkemesi kararına karşı işveren Hürriyet AŞ de istinaf yoluna başvurmuş ise de, Bölge Adliye Mahkemesince ihbar olunan sıfatıyla kanun yoluna başvurma hakkı bulunmadığı gerekçesiyle Hürriyet AŞ vekilinin istinaf başvurusu usulden reddedilmiş ve istinaf itirazları incelenmemiştir.

3. 6356 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, olumsuz yetki tespitine itiraz istemine ilişkin davalarda, mahkemece resen, davanın işveren ile o işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde birini üye kaydeden işçi sendikalarına ihbar edilmesi gerektiği açık olarak belirtilmiştir.

4. Kanunda açık bir şekilde resen davanın ihbarına ilişkin yükümlülük öngörülmeyle, davanın kanunda belirtilen kişilere ihbar edilmemesi durumunda adil yargılanma hakkı ile hukuki dinlenme hakkının ihlaledileceği açık olduğundan bu noktada söz konusu haklara ilişkin açıklama yapılması gerekmektedir.

5. Anayasa'nın 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36 ncı maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (AYM, Birinci Bölüm, B.No: 2017/32699, 12.01.2021, §23).

6. Anayasa'nın 90 ıncı maddesinin son fıkrasında temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı ifade edilmiştir. Buna göre ülkemizin de taraf olduğu AIHS'nin 6 ncı maddesinde ayrıntılı şekilde düzenlenen adil yargılanma hakkına ilişkin hükmün hukukumuzun bir parçası olduğu vurgulanmalıdır.

7. Gerek Anayasa gerekse AIHS düzenlemelerine uygun olarak 6100 sayılı Kanun'un 27 nci maddesinde düzenlenen "Hukuki dinlenme hakkı"nın temel

unsurları anılan maddede tek tek belirtilmiş, böylece uygulamada bu temel yargısal hak konusundaki tereddütlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

8. Bu unsurlardan ilki *bilgilenme hakkıdır*. Bu çerçevede, öncelikle tarafların gerek yargı organlarınınca gerek karşı tarafça yapılan işlemler konusunda bilgilendirilmeleri zorunludur. Kişinin kendisinden habersiz yargılama yapılarak karar verilmesi, kural olarak mümkün değildir. Hak sahibinin kendisi ile ilgili yargılama ve yargılamanın içeriği hakkında tam bir şekilde bilgi sahibi olması sağlanmalıdır. Tarafın bilgi sahibi olmadığı işlemler, belge ve bilgiler yargılamada esas alınamaz. Bilgilenmenin şekli bakımından, hukukî dinlenme hakkına uygun davranılmalı, ilgilinin bilgilenmesi şeklen değil, gerçek anlamda sağlanmaya çalışılmalıdır.

9. Bu hakkın ikinci unsuru, *açıklama ve ispat hakkıdır*. Taraflar, yargılamayla ilgili açıklamada bulunma, bu çerçevede iddia ve savunmalarını ileri sürme ve ispat etme hakkına sahiptirler. Her iki taraf da bu haktan eşit şekilde yararlanır. Bu durum *silahların eşitliği ilkesi* olarak da ifade edilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AIHM) göre silahların eşitliği ilkesi, davanın bir tarafını, diğer taraf karşısında belirli bir dezavantaj içine sokmayacak şartlar altında, her bir tarafın deliller de dâhil olmak üzere, davasını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olması zorunluluğu şeklinde ifade edilmiştir (Sibel İnceoğlu, Adil Yargılama Hakkı, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-4, 2018, s.115).

10. Adil yargılama hakkının içinde yer alan ve silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı diğer bir hak ise, *çelişmeli (çekişmeli) yargılama hakkıdır*. Çekişmeli yargılama ilkesinin anlamı, bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, mahkemenin kararını etkilemek amacıyla ulusal yargının bağımsız bir mensubu tarafından bile olsa gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşlerle ilgili bilgiye sahip olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme hakkının tanınmasıdır (Osman Doğru, Atilla Nalbant, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (Açıklama ve Önemli Kararlar) C.1, Ankara, 2012, s.637).

11. Hukuki dinlenme hakkının üçüncü unsurunu *tarafların iddia ve savunmalarını yargı organlarının tam olarak dikkate alıp değerlendirmesi* oluşturmaktadır. Bu değerlendirmenin de kararların gerekçesinde yapılması gerekir. Anayasa'nın 36 ncı maddesine göre mahkemelerin, tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi vardır. Dolayısıyla mahkemelerce, yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddialar ve gösterilen deliller gereği gibi incelenmek zorundadır.

12. Bu çerçevede değerlendirme yapmak gerekirse, olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, mahkemece davanın resen ihbarına dair açık hükmün gereğinin yerine getirilmemesi, davaya katılma hakkı bulunanların *hukukî dinlenme hakkı ile adil yargılama hakkının* ihlali sonucunu doğuracaktır. Nitekim 6356 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında davanın ihbar edilmesi gerektiği belirtilen

kişiler, bu dava bakımından hukuki menfaati etkilenecek ve dava kendi hak alanını doğrudan ilgilendiren kişilerdir.

13. Bu itibarla olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, Kanun'da belirtilen sendikalar ile işverene davanın ihbar edilmemesi mutlak bozma sebebi olup Dairemizin yerleşik uygulaması da bu şekildedir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 17.02.2022 tarihli ve 2021/12671 Esas, 2022/1967 Karar sayılı ilâmi; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 08.10.2020 tarihli ve 2020/6566 Esas, 2020/11081 Karar sayılı ilâmi). Dava kendisine ihbar edilenlerin davaya katılması durumunda, bu kişiler fer'î müdâhil sıfatını kazanacaklardır.

14. Bu noktada bir mahkeme kararına karşı kanun yoluna başvurma hakkına sahip olanlar ortaya konulmalıdır. Bilindiği üzere bir davada kanun yoluna başvurma hakkı kural olarak sadece davanın taraflarına aittir. Buna göre kural olarak davanın tarafı olmayan kişiler istinaf ve temyiz başvurusunda bulunamaz (Muhammet Özekes, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2017, s.2215, 2286; L. Şanal Görgün, Levent Börü, Mehmet Kodakoğlu, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2021, s.653, 689; Selçuk Öztek, Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz, Ankara, 2021, s.165).

15. Bununla birlikte bir davada, o davanın tarafı olmayan üçüncü kişi hakkında da hüküm verilmişse, üçüncü kişi hükme karşı kanun yoluna başvurabilir (Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, İstanbul, 2001, s.4567).

16. Olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, yetki başvurusuna konu işyeri yahut işletmede toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkisinin hangi işçi sendikasına ait olacağı belirleneceğinden, 6356 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında davanın ihbar edilmesi zorunluluğu bulunanlar hakkında da hüküm kurulduğunun kabulü zorunludur. Bu itibarla dava kendisine ihbar edilmesi gereken işveren de kanun yoluna başvurabilecektir.

17. Belirtmek gerekir ki fer'î müdâhil hakkında hüküm kurulmuş ise fer'î müdâhil de tek başına kanun yoluna başvurabilir (Öztek, s.168; Özekes, s.2216; Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku Cilt II, Ankara, 2021, s.56; Murat Atal, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2021, s.268). Yukarıda açıklandığı üzere, olumsuz yetki tespitine itiraz davasında davanın ihbar edilmesi zorunluluğu bulunanlar hakkında da hüküm kurulduğunun kabulü gerektiğinden, bu dava bakımından dava kendisine ihbar olunan işveren tek başına kanun yollarına başvurabilecektir.

18. Olumsuz yetki tespitine itiraz davasında, işverenin ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı tek başına kanun yoluna başvuramayacağının kabulü; doğrudan kendi işyeri yahut işletmesine yani kendi hak alanına ilişkin bir konuda hüküm kurulan işverenin dahi tek başına kanun yoluna başvuramayacağının kabulü anlamına gelir ki, bu durumun adil yargılanma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkının ihlali sonucunu doğuracağı tartışmasızdır.

19. Açıklanan bu maddi ve hukuki olgular karşısında, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı kanuni süre içinde istinaf yoluna başvuran ihbar olunan Hürriyet AŞ'nin kanun yollarına başvurma hakkı bulunduğundan, Bölge Adliye Mahkemesince anılan başvurunun usulden reddine karar verilmesi hatalıdır. Bölge Adliye Mahkemesince ihbar olunan Hürriyet AŞ'nin istinaf başvuru dilekçesinde belirttiği hususlar çerçevesinde esasa yönelik inceleme yapılmalı, bu suretle gerekçe ve hüküm tesis edilmelidir. Yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının usulden BOZULMASINA,

Bozma sebebine göre davalı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile ihbar olunan Hürriyet AŞ vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ihbar olunan Hürriyet AŞ'ye iadesine,

Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,
23.05.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.